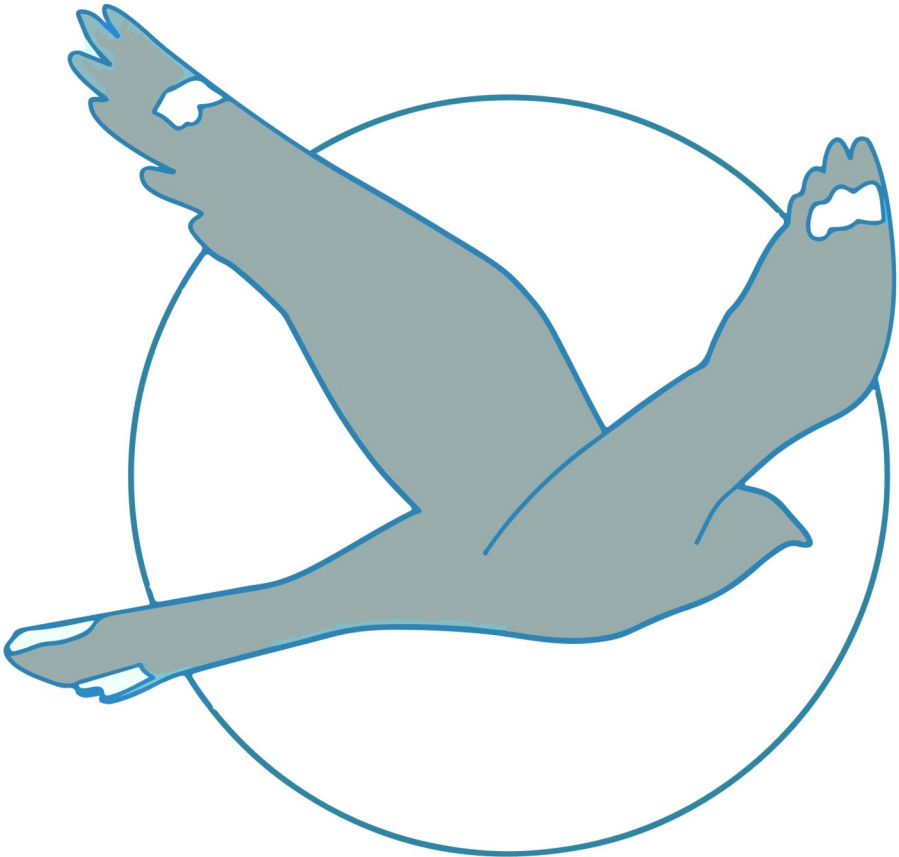
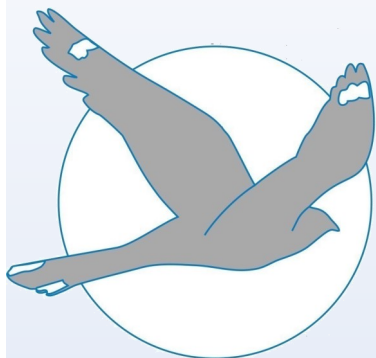

Caprimulgus

Tijdschrift van de
Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Caprimulgus

Tijdschrift van de
Vogelwerkgroep Midden Overijssel

De werkgroep, opgericht op 17 januari 2001, is een onafhankelijke werkgroep met enthousiaste, 'vogelgekke', leden en donateurs. De VMO houdt zich vooral bezig met vogelinventarisaties, tellingen en bescherming van vogels en hun leefgebieden. We hebben een eigen trektelpost in het Wierdense Veld. Ook geven wij 4 keer per jaar dit verenigingsblad Caprimulgus uit met voor elk wat wils.

Jaargang 21, nummer 4 oktober2022

Redactie:

Jos van Tongeren
Roel Janssen
Gerrit Dommerholt

e-mail:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

website:

www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Kopij voor het volgende
nummer inleveren vóór:

15 maart (uitgave in april)
15 jun (uitgave in juli)
15 september (uitgave in oktober)
15 december (uitgave in januari)

Per e-mail naar:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Teksten, tabellen en grafieken
gescheiden aanleveren als Word-
of Excel-document

Inhoud

Vogelwerk	3
Omgekeerde vlaggen, omgekeerde wereld	4
Euro BirdWatch 2022	5
Verslag nachtzwaluwtelling 2022	6
Broedgevallen zeearend in 2022	11
Verslag kraanvogels 2022	15
Uitsterven dreigt voor auerhoen	21
Uit de media	23
Uit het veld	24
Jaar van de merel	26
Mystery Bird	26

Vacatures Bestuur: Wie helpt ons??!

Voor wie het gemist heeft.... Vanwege het vertrek van Jan en de reeds verstreken bestuurstermijnen van Roel en Gerrit hebben we drie vacatures voor bestuursleden! *Dus ben jij of ken jij een toegewijde penningmeester, een allround algemeen bestuurslid of een bevlogen voorzitter die de komende 3 jaren ons wil helpen? Laat het weten!*

Euro BirdWatch 1 oktober 2022

Traditiegetrouw hebben we op onze trektelpost in het Wierdense Veld weer deelgenomen aan de Euro BirdWatch.

Landelijke Roofvogeldag op 29 oktober 2022 te Meppel

Voor het eerst in twee jaar kan er weer een Landelijke Roofvogeldag worden gehouden. Zoals altijd zal dit gebeuren in het Drentse Meppel, maar deze keer in oktober i.p.v. februari.

Succesvol broedseizoen kraanvogels, toch een tegenvaller

In de vorige Caprimulgus werd het succes gemeld van kraanvogels in ons gebied. Helaas is van het oudste paar in het Wierdense Veld 1 in plaats van de gemelde 2 jongen vliegvlug geworden. Ook een van de adulten werd niet meer gezien. Onduidelijk is wat er is gebeurd.

Gezellige avond in september

Op donderdag 29 september hebben we een gezellige ledenavond gehouden onder het genot van een hapje en een drankje. Helaas konden hierbij maar 14 leden aanwezig zijn.

Landelijke dag Sovon op zaterdag 26 november

De Landelijke Dag van Sovon is dé dag voor actieve vogelaars in Nederland. De volgende editie is op zaterdag 26 november 2022 in De Reehorst in Ede. Ook deze dag kent weer een inspirerend programma met lezingen van goede sprekers. Met speciale aandacht voor soortgericht onderzoek, vogelgriep en het programma van de Nederlandse Ornithologische Unie over verstoring.

mgekeerde vlaggen, omgekeerde wereld,

Sinds de boerenprotesten zijn op verschillende plekken in Nederland omgekeerde vlaggen verschenen. De meeste in het buitengebied, maar ook in dorpen en steden kom je ze tegen (Hier vooral opgehangen door mensen die sowieso anti zijn, waartegen dan ook).

Volgens de boeren is Nederland in nood. Dat klopt inderdaad: biodiversiteitscrisis, stikstofcrisis, klimaatcrisis, energiecrisis, asielcrisis, pandemiecrisis (corona, vogelgriep). Voor wat betreft de stikstofcrisis zijn ze daar mede debet aan, aan de vogelgriepcrisis ook trouwens, althans de plankgas intensieve industriële veehouderij boeren. Deze groep meent dat hen groot onrecht wordt aangedaan en geven alles en iedereen de schuld. Dat klopt voor wat betreft de medeveroorzakers van deze crisissen zoals Friesland Campina en zijn voorgangers, A-ware, grote veevoerverlanciers als de VanDrie Group en Agrifirm en natuurlijk de Rabobank niet te vergeten. Ook ons landbouwbeleid was stevast gericht op schaalvergroting en bulkproductie ten koste van natuur en milieu.

Wat niet klopt is dat wilde vogels als oorzaak van de huidige jaarrond besmettingen in de pluimvee industrie worden bestempeld. In Nederland hebben we al bijna twintig jaar te maken met vogelgriep, maar nooit eerder kwam het virus ook in de zomer voor. "De uitbraak sinds vorig najaar is de grootste ooit in Europa", zegt viroloog Thijs Kuiken van het Erasmus MC, gespecialiseerd in vogelgriep. "Er zijn in Nederland al meer dan 4 miljoen vogels gedood."

Vogelgriep komt van nature voor bij wilde vogels, maar die kunnen besmet zijn zonder ziek te worden. In pluimvee kan het virus muteren tot een ziekmakende variant. "Het bijzondere van de huidige vogelgriep is dat het ziekmakende virus van het pluimvee overgebracht is op wilde vogels, waardoor zij het over grote afstand verspreiden", zegt Kuiken. Normaal gesproken brengen trekvogels het vogelgriepvirus in oktober naar Nederland. In april vertrekken zij weer naar het oosten, waardoor het virus weer verdwijnt. Nu zijn ook wilde vogels in Nederland besmet die hier in de zomer blijven. De ziekmakende variant komt oorspronkelijk niet voor in de natuur, die is ontstaan door intensieve pluimveeteelt.

En daar heb je de poppen aan het dansen! Want naast wilde vogels en pluimvee kunnen ook andere diersoorten besmet raken. Zo zijn dit jaar in Nederland besmette vossen en otters gevonden. In het buitenland zijn ook gevallen bekend onder zeehonden, die het virus ook aan elkaar kunnen overdragen. Het virus is niet ongevaarlijk voor de mens. In Nederland is bij de uitbraak in 2003 een dierenarts besmet geraakt en overleden. In China zijn in het verleden veel meer mensen aan een variant van de vogelgriep gestorven. Vooralsnog hoeven we ons met het huidige virus niet veel zorgen te maken, zegt de viroloog. "Maar als het virus muteert en mensen kunnen elkaar besmetten, dan wordt het risico heel hoog."

Zolang er intensieve pluimveehouderij is, komen we niet van de vogelgriep af, tenzij we het systeem van de pluimvee-industrie helemaal aanpassen, kunnen we het op den duur uitbannen.

Op 5 oktober 2022 komt de heer Remkes met zijn rapport naar aanleiding van de gesprekken over de stikstofcrisis. Zijn vorige rapport over dit thema was getiteld "Niet alles kan overal". Hopelijk komt er zicht op een snelle transitie van de industriële landbouw naar een duurzaam diervriendelijk systeem.

Dat dat kan bewijzen jaar in jaar uit duizenden gepassioneerde vrouwen en mannen in allerlei vormen van biologische, natuurinclusieve landbouw. Laten we juist voor deze toppers op 5 oktober de wereld weer omkeren en massaal de vlag op de enig juiste wijze hijsen!

Een onstuimig en kletsnat najaar gewenst!

Gerrit Dommerholt
Voorzitter VMO

Euro BirdWatch —zaterdag 1 oktober 2022

Op zaterdag 1 oktober hebben Berry, Brend, Derk, Mark, Johan en Gerrit deelgenomen aan de internationale vogelteldag, de Euro BirdWatch. In 40 landen in heel Europa werden op deze dag trekvogels geteld. In Nederland gebeurde dit op meer dan 150 telposten.

Het najaar is dé tijd van het jaar om recordaantallen vogels te zien. Veel vogels die bij ons hebben gebroed trekken nu naar het warmere zuiden. Vanuit het hoge noorden en het oosten komen vogels naar ons land om te overwinteren of ze trekken in die tijd door ons land. Voor vogelaars is dit hét moment van het jaar om naar buiten te gaan, de vogels te zien én te tellen.

In 2022 werden in Nederland tijdens de Euro BirdWatch slechts 232.192 vogels geteld (2021 961.903!), 195 soorten in totaal. Zanglijster (verrassende winnaar), spreeuw en vink vormden toen de top 3 van meest getelde vogels.

Op trektelpost Wierdense Veld zijn op 1 oktober van 7:04 tot 12:00u 1334 vogels geteld verdeeld over 37 soorten. Onze top drie bestond uit boerenwaluw (289 ex), vink (196 ex) en graspieper (186 ex). De "krenten in de pap" waren 2 blauwe kiekendieven (1 man en 1 vrouwkleed), 2 tapuiten en een groep van 11 grote Canadese ganzen.

Boertjes.
Foto Shutterstock

Resultaten van de 28e opeenvolgende telling naar het voorkomen van de nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*) op de Sallandse Heuvelrug

Inleiding

Dit jaar is voor de 28^e achtereenvolgende keer een nachtzwaluwinventarisatie gehouden op de gehele Sallandse Heuvelrug (SH). De telling werd georganiseerd door de Vogelwerkgroep Midden Overijssel (VMO). Hierbij werden tijdens drie avonden alle heidevelden en bos/heideranden op de SH op het voorkomen van de nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*) onderzocht. Het blijft interessant om deze soort jaarlijks te volgen omdat zijn biotoop nog steeds verandert. Vanaf 1995 is het aantal territoria spectaculair toegenomen. De soort is de laatste decennia ook landelijk in opmars. Dus naast een kwantitatieve en kwalitatieve verbetering van het broedbiotoop op de SH spelen mogelijk ook andere zaken, zoals omstandigheden in de overwinteringsgebieden en/of klimatologische factoren in het broedgebied, een rol.

Omvang biotoop

Het heideareaal is gelijk aan vorig jaar en bedraagt ca. 1457 ha. Het betreft de volgende deelgebieden (Sovonplots):

plotnr	gebied	opp (ha)
10698	Sprengenberg	423,9
10966	Haarlerberg	454,2
10967	Rietslenk en Noetselerveld	176,9
10968	Wolfsslenk en Hexel	286
10969	Holterheide	71,1
10970	Numendal	34,3
10971	Hellendoornseberg	12,6
10972	Holterberg particulier	2
totaal heidegebied		1461

Fig. 1 oppervlakte heideareaal Sallandse Heuvelrug 2022

Methode

Op de vrijdagen 17, 24 juni en 1 juli 2022 werd van 22:00-24:00u geteld.

41 tellers gaven dit jaar medewerking aan de telling (leden van de IVN-vogelwerkgroep uit Nijverdal, medewerkers van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, overige vrijwilligers en leden van de organiserende vereniging VMO).

Op de Sprengenberg (Natuurmonumenten, 6 telgebieden) werd de telling gecoördineerd door Tom Schoonhoff. Hier waren in totaal over drie tellingen 22 tellers actief.

In de Staatsbosbeheergebieden en enkele particuliere gebiedjes op de Holterberg waren in 9 telgebieden in totaal over drie telling 19 tellers actief.

Gerrit Dommerholt nam de coördinatie van de SBB-gebieden en de algemene coördinatie voor zijn rekening.

Alle tellers worden hierbij weer hartelijk bedankt voor geleverd werk!

De telling wordt vanaf 1995 jaarlijks als simultaantelling uitgevoerd, waarbij uiteraard gestreefd werd naar uitsluitende waarnemingen.

Tijdens de tellingen wordt geen audio gebruikt om beesten te lokken. Ook het gebruik van zaklampen is niet toegestaan.

Om dubbeltellingen te voorkomen hebben tellers tijdens en na elke telling overleg.

De volgende waarnemingen van nachtzwaluwen werden vanaf de allereerste telling in 1995 genoteerd en ingetekend op standaard veldkaarten:

1. Geslacht
2. Triller
3. Roep "kwoiek kwoiek"
4. Vleugelklappen
5. Zicht (vliegen, rusten)

Sinds een aantal jaren worden veldbezoeken steeds meer via Avimap vastgelegd in de Sovon-database. Hierbij worden echter alleen uitsluitende waarnemingen van zingende mannen vastgelegd. De autoclustering van Sovon werkt zo dat ook van lagere broedcodes (individueen in geschikt gebied) een geldig territorium wordt vastgesteld, maar dat levert op basis van onze ervaringen veel te hoge aantallen op: nachtzwaluw individuen verplaatsen zich veelvuldig en over grote afstanden en/of vliegen veelal rondjes om nestplaats en/of (uit nieuwsgierigheid) om tellers heen. Dubbelingen ontstaan makkelijk omdat een beest eerst kan zingen om vervolgens weg te vliegen. Bovendien is in de schemering zeer lastig vast te stellen of het om dezelfde of om nieuwe exemplaren gaat.

Weersomstandigheden

Voor een goed telresultaat zijn de weersomstandigheden van groot belang. Nachtzwaluwen zijn vooral actief bij warm weer met weinig wind. Alle tellingen zijn dit jaar onder (zeer) goede klimatologische omstandigheden verlopen. We konden meestal in T-shirt de hei op.

Resultaten

De eerste zingende mannen op de SH werden dit jaar op 1 mei waargenomen tijdens de SNL-telling voor SBB.

Dit jaar zijn op de gehele Sallandse Heuvelrug **161 territoria** vastgesteld. Een **stijging met 42!** ten opzichte van 2021.

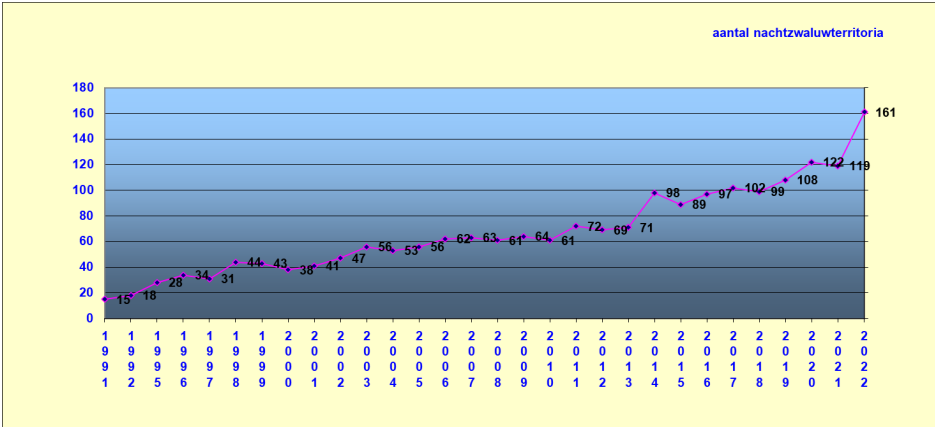
In onderstaande tabel is het aantal territoria per telgebied weergegeven en is te lezen hoe deze zich verhouden tot de tellingen van voorgaande jaren,

Gebied	aantal territoria per jaar																												
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Natuurmonumenten																													
	Sprengenberg	10	12	10	15	14	10	11	13	13	17	19	21	24	26	25	23	24	27	24	35	28	32	30	31	32	37	37	62
Staatsbosbeheer																													
	Haarlerberg	6	9	7	10	8	7	8	10	14	13	13	11	13	13	15	15	13	19	25	23	29	28	26	32	31	41	41	61
Rijdschap/Woolders/Hesse																													
	Haarlerberg	2	1	1	5	6	5	4	6	5	7	7	5	8	5	8	6	11	16	12	14	14	15	17	17	14	16	19	19
Hollerheide																													
	Numedal	2	2	4	3	4	4	4	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	5	7	7	7	8	8	7	6	7	8	8
Particulier terrein																													
	Helliendoornse Berg	-	-	-	1	3	4	3	4	6	7	5	6	6	4	5	3	4	6	6	6	6	7	6	5	6	9	7	7
Totaal																													
	Hollerheide	2	2	3	3	3	3	5	5	3	3	2	3	2	2	1	1	3	3	2	2	1	1	1	1	0	3	3	6
	28	34	31	44	43	38	41	47	56	53	56	62	63	61	64	61	72	69	71	98	89	97	102	99	108	122	119	161	161

Fig. 2 aantal territoria vanaf 1995 van de nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*) op de Sallandse Heuvelrug

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van het aantal nachtzwaluwterritoria vanaf 1995 weergegeven.

Fig. 3 Grafiek ontwikkeling territoria nachtzwaluw (*Caprimulgus Europaeus*) op de Sallandse Heuvelrug.

Andere waarnemingen

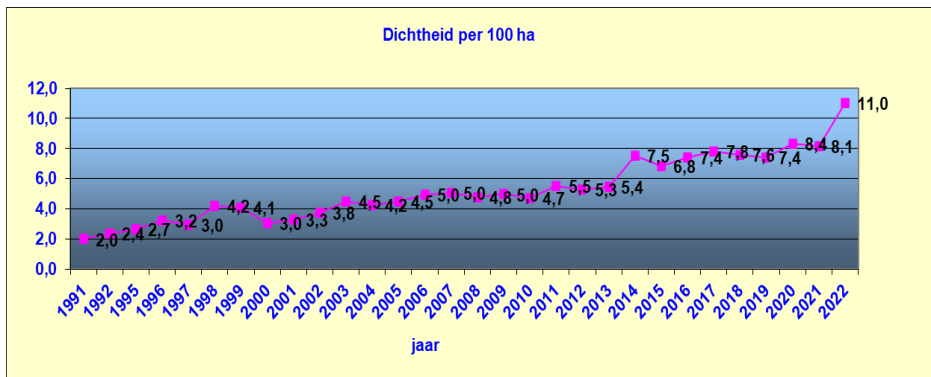
Veel telposten maakten melding van territorium- en baltsvluchten van houtsnip (*Scolopax rusticola*). Vaak was ook luid en duidelijk de "psiep" roep en knorrende "orr-orr-orr" roep te horen.

Ook werden diverse oude en jonge ransuilen (*Asio otus*) en bosuilen (*Strix aluco*) gehoord. Een telpost meldde een roepende regenwulp en op het Hexel werd tijdens twee tellingen een roepende kwartel gehoord.

Discussie

Om vergelijkingen tussen gebieden mogelijk te maken en om kwalitatieve uitspraken te kunnen doen over het gebied is de dichtheid per 100 ha interessant. Dit kengetal heeft zich als volgt ontwikkeld:

Fig. 4 Dichtheid per 100 ha per jaar van de nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*) op de Sallandse Heuvelrug

De dichtheid per 100 ha geschikt gebied in 2022 is **11,0**.

De nachtzwaluw heeft vanaf 1995 een mooie ontwikkeling doorgemaakt: werden er in 1995 nog maar 28 broedparen geteld, de laatste jaren steeg het aantal tot (ver) boven de 100 paren. Een deel kan worden toegeschreven aan areaal vergroting door boskap. De in 1991 ingezette maatregelen tot behoud van het korhoen in Nederland hadden en hebben een positief effect op herstel en verbetering van het heidebiotoop en haar vogelbevolking op de Sallandse Heuvelrug. Nachtzwaluwen profiteerden van het ontstaan van kapvlaktes die ook nog eens geschikter worden naarmate ze ouder zijn. Ze transformeren dan in heideterreinen en nachtzwaluwen lijken beide habitattypen te prefereren boven meer besloten terreinen.

Voornamelijk soorten als nachtzwaluw, geelgors, roodborsttapuit, grasmus, kneu en vanaf 2005 ook de grauwe klauwier hebben hiervan geprofiteerd, maar ook de houtsnip, een soort die tijdens de tellingen veelvuldig is waargenomen. Hoewel nadrukkelijk moet worden gesteld dat bij deze soorten ook landelijke tendensen een rol spelen.

Het grootste deel van de toename lijkt echter kwalitatief van aard: het is niet eenvoudig om aan te geven wat de exacte oorzaken van deze toename zijn. Zo is er de landelijke toename in de kerngebieden van de nachtzwaluw. Deze moet mogelijk los gezien worden van biotoopverbetering en kan bijvoorbeeld veroorzaakt worden door betere overleving in de overwinteringsgebieden beneden de Sahara, in de Sahel en/of gunstige weersomstandigheden tijdens voor- en najaarstrek. Maar bijvoorbeeld ook door positieve klimatologische effecten in het Nederlandse broedgebied, waardoor het aanbod van grotere nachtinsecten (met name vlinders) in het biotoop groter is.

Het weer heeft een vrij sterk effect op het aantal bezette territoria: hoe beter het weer (hoge temperatuur, weinig wind), hoe hoger de aantallen nachtzwaluwen. Waarschijnlijk is voedsel (grote vliegende insecten, met name nachtvlinders) talrijker voorhanden, actiever en bovendien gemakkelijker te vangen onder zulke omstandigheden.

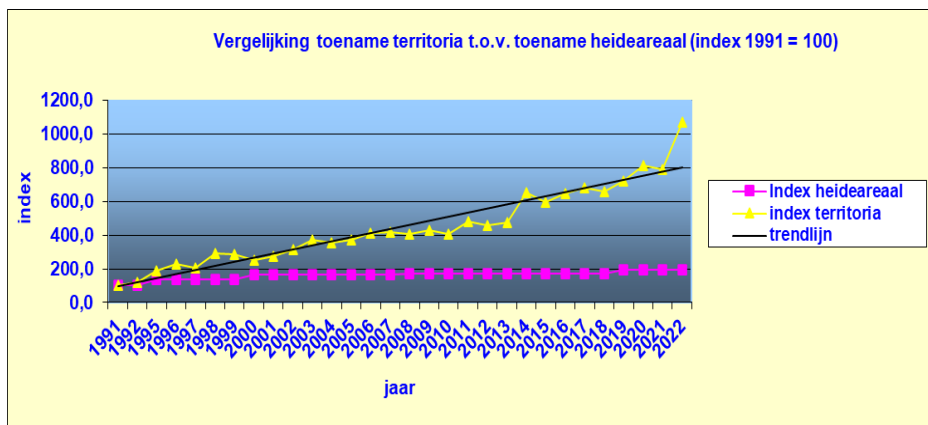
Hogere temperatuur en minder wind kunnen echter ook van betekenis zijn voor de temperatuurhuishouding van de jonge vogels: ze koelen minder snel af en de oudervogels zijn korter weg om voedsel te zoeken. Een hogere temperatuur kan ook

tot gevolg hebben dat meer vogels aan een broedsel (kunnen) beginnen.

Het in een gebied aanwezige aantal vogels is deels afhankelijk van het aantal in het voorgaande jaar. Toename kan het resultaat zijn van een lokaal hoog reproductie succes en een hoge mate van plaatstrouw (filopatrie).

Een vergelijking van de index van toename van territoria met de index van toename heideareaal laat zien dat de toename voor een belangrijk deel kwalitatief van aard is: bij gelijkblijvend areaal (ha) neemt het aantal territoria sinds 2000 nog steeds toe.

Fig. 5 Vergelijking toename aantal territoria t.o.v. toename heideareaal

Nachtswaluw.
Foto Shutterstock

Broedgevallen zeearend in 2022

Na een enerverend broedseizoen is het tijd voor het overzicht van de broedgevallen in 2022.

Mede dankzij de vele trouwe waarnemers kunnen we maar liefst 29 zeearendenparen met nest of nestbouw noteren. Een mooie groei, na de 22 paren met nest in 2021, 20 in 2020 en 14 in 2019.

Een van de jongen van broedpaar 'Zeewolde' tijdens het wegen, meten en ringen. Foto Noor Bennink

Van de 29 paren met nest kwamen er 23 met zekerheid tot broeden. Deze 23 broedende paren kregen gezamenlijk 30 jongen, waarvan er slechts 22 vliegvlug werden (Tabel 1).

Het paar van Koudum bracht maar liefst drie jongen groot. Uniek, want dit werd maar 2x eerder vastgesteld (Oostvaardersplassen 2014 en Brabantse Biesbosch 2015).

Nieuwe nestlocaties werden aangetroffen in de Grevelingen, Voorsterbos, Nijkerkernauw, Zeewolde, Zwarte Meer (Ramsgeul), Drontermeer en het Fochtelooveen. Door de paren in de Betuwe en Oostvaardersplassen werd niet gebroed nadat op 18 februari de storm Eunice het nest verwoestte. In de Grevelingen waaide tijdens deze storm het nest eveneens uit, maar het paar wist bijtijds een nieuw nest te bouwen. In de Lepelaarsplassen en bij het eerder succesvolle paar in de IJsselmonding werd vermoedelijk niet gebroed door partnerwisselingen.

In het Krammer-Volkerak verliet de broedende vrouw door kamperende sportvissers het nieuwe nest, maar begon tot verbazing van iedereen opnieuw op het oude nest op de Slikken van de Heen. In Zuid-Drenthe werd een takslepend paar waargeno-

men, maar de nestlocatie werd niet gevonden. Het paar was vanaf halverwege april ineens zoek en werd pas na het broedseizoen weer waargenomen. Het paar van de Ramsgeul, Zwarte Meer bleef lang broeden, maar jongen werden nooit gezien. De nestboom stortte in augustus in elkaar. De broedpogingen van de paren Zuidwest-Friesland, Zeewolde en Oost-Groningen mislukte allen vermoedelijk al in de eifase.

In het Voorsterbos overleed het nestjong door vogelgriep. Ook op de Hellegatsplaten overleden beide nestjongen, zeer waarschijnlijk aan de gevolgen van vogelgriep. De onderzochte kadavers zijn getest maar waren te oud om een 100% match te geven. Vogelgriep als doodsoorzaak wordt wel als zeer aannemelijk geacht. De vogelgriepuitbraak was in die regio namelijk enorm onder sterns, meeuwen en ganzen. Volwassen zeearenden werden waargenomen met zieke, verzwakte vogels als prooi.

Adulte zeearend. Foto Ronny Hullegie

Het jong van het paar in de Grevelingen verdween op mysterieuze wijze op een leeftijd van ongeveer 25 dagen. Ook hier wordt aan vogelgriep gedacht aangezien de ouders vooral voedsel aansleepten vanuit de zwaar door vogelgriep getroffen kolonies op de eilanden in het Haringvliet. Tijdens het ringen werd een dood jong (eveneens van 20-25 dagen oud op moment van overlijden) aangetroffen in het nest van de Slikken van de Heen, Krammer-Volkerak. De doodsoorzaak is onbe-

kend.

Op het Vogeleiland, Zwarte Meer en in het Fochtelooverveen werd slechts één van de twee jongen vliegvlug. Een behoorlijk vers dood jong mannetje werd, naast een levend jong, tijdens het ringen aangetroffen op het nest op het Vogeleiland in het Zwarte Meer. Op de Sennerplaat in het Lauwersmeer werd één nestjong vastgesteld, maar deze werd niet vliegvlug. De doodsoorzaak van deze laatstgenoemde gevallen is onbekend.

Tabel 1. Broedende paren en vliegvlugge jongen van Nederlandse zeearendparen in 2022 (Bron: Werkgroep Zeearend).

Regio	Gebied	Broedend	Nest-jongen	Vliegvlugge jongen
IJsselmeergebied	Dode hond, eiland in Eemmeer	JA	1	1
	Lepelaarplassen	onbekend	0	0
	Makkumer Noordwaard	JA	1	1
	Nijkerkernauw	JA	1	1
	Spijk-Bremerberg	JA	1	1
	Vollenhovermeer, Voorsterbos	JA	1	0
	Zeewolde	JA	0	0
	Zwarte Meer, Vogeleiland	JA	2	1
	Zwarte Meer, Ramsgeul	JA	0	0
Noord-Nederland	Alde Feanen	JA	2	2
	Fochtelooverveen	JA	2	1
	Koudum	JA	3	3
	Lauwersmeer, Sennerplaat	JA	1	0
	Lauwersmeer, Zoutkamperplaat	JA	2	2

	Oost-Groningen	JA	0	0
	Zuidlaardermeer	JA	2	2
	Zuidwest-Friesland	JA	0	0
	Zuid-Drenthe	onbekend	0	0
Deltagebied	Brabantse Biesbosch	JA	2	2
	Dordtse Biesbosch	JA	2	2
	Haringvliet, Spuimonding	JA	1	1
	Krammer-Volkerak, Hellegatsplaten	JA	2	0
	Krammer-Volkerak, Slikken van de Heen	JA	2	1
	Grevelingen	JA	1	0
Veluwe & IJsseldal	Zuid-Veluwe	JA	1	1
Totaal			30	22

Alle waarnemers en de terreinbeherende organisaties die worden bedankt voor het delen van de informatie om dit overzicht te kunnen maken en voor de mogelijkheid om nest- en ringonderzoek te kunnen doen. Daarbij een speciale dank aan een aantal waarnemers die enorm veel vrije tijd staken in het volgen van de broedparen en aan de waarnemers die afgelezen ringen doorgaven. Deze personen zijn onmisbaar voor de bescherming van broedende zeearenden en levert goede kennis over de groeiende Nederlandse populatie.

Meer informatie over het onderzoek aan en de bescherming van Zeearenden in Nederland is te vinden op deze website. Een uitgebreide bijdrage over Broedende Zeearenden in Nederland in 2022 zal ter publicatie worden aangeboden aan tijdschrift de Takkeling van de Werkgroep Roofvogels Nederland (<http://www.werkgroeproofvogels.nl/>).

Email: info@werkgroepzeearend.nl

Zeearend werkgroep Nederland

Natte winter gunstig voor broedsucces kraanvogels in 2022

De winter 2021/22 was nat en in het voorjaar volgden stevige buien. In juli en augustus 2022 werd het weer extreem droog. Met 46 kraanvogelparen verspreid over Nederland is er sprake van een evenaring van 2021. In 2022 bouwden 42 paren een nest en legden eieren. In totaal werden minstens 42 kuikens geboren en zijn er 26 uitgevlogen. Een mooi resultaat. Hierna het verslag.

Kraanvogelpaar op weg naar de broedplaats in het Fochteloërveen. Foto Herman Feenstra

Noord-Nederland belangrijk voor kraanvogels

In 2022 is hetzelfde aantal paren geteld als in 2021; de verdeling over het land komt ook overeen. Noord-Nederland blijft de bakermat, met 32 paren. In het midden en oosten van het land gaat het om elf paren en in het zuiden komt het voorzichtig op gang, met drie paren, maar wel voor het eerst een kuiken dat uitvliegt!

In totaal hadden 42 paren een nest met eieren; daarvan kregen er 26 kuikens. Er zijn 42 kleine kuikens geteld, waarvan 26 zijn uitgevlogen (gemiddeld 0,6 kuiken per broedpaar met nest). Het aantal uitgevlogen jongen is mooi verdeeld over het land, maar enkele gebieden steken er met kop en schouders bovenuit. Het broedsucces in 2021 en 2022 is beter dan in de droge jaren in 2018-2020. De regen in 2021 heeft tot een betere voedselsituatie geleid in 2022, terwijl de droogte in de zomer van 2022 zorgen baart voor volgend jaar.

In Drenthe en Friesland 32 paren en 17 kuikens vliegen uit

In Drenthe en Friesland zijn 32 paren met een territorium vastgesteld, waarvan 30 met een nest. Het Fochteloërveen (10), het Dwingelderveld (7) en het Drents-Friese Wold (6) vormen de kern van de verspreiding in Nederland. In het Fochteloërveen zat één paartje meer dan in 2021, en in het Drents- Friese Wold waren er zelfs twee paren meer. De hoge waterstanden in de winter 2021/22 en geregeld fikse regenbuien in het voorjaar van 2022 maken broedplaatsen buiten de bezette natuurgebieden geschikt om te broeden. Daardoor treden er kleine verschuivingen op. Er zaten (broed)paren in het Bargerveen (2), Holtingerveld (1), Hijckerveld (1), Hart van Drenthe (3) en bij Norg (2).

In het Dwingelderveld zijn 3-4 kleine kuikens geboren, en bij één paar twee kuikens uitgevlogen. In het Hart van Drenthe heeft één paar één kuiken grootgebracht. Ook op het Hijckerveld is één kuiken uitgevlogen. Op het Waperveld en het Doldersummerveld krijgen twee paren twee kleine kuikens. Op het Waperveld vliegt één kuiken uit, en op het Doldersummerveld twee kuikens. Elders in het Drents-Friese Wold vliegt waarschijnlijk nog één kuiken uit.

In het Holtingerveld vliegen voor het eerst twee jongen uit. Bij Norg zat een paar met twee kleine kuikens. Hier verdween het mannetje in de kuikenfase. Het vrouwtje liep er vervolgens alleen met de twee kuikens, tot de leeftijd van acht weken oud. Daarna zijn ze niet meer gezien. Het vermoeden is dat intraspecifieke concurrentie het paar parten speelde. Een deel van de nieuwe paren gedraagt zich iets minder schuw en past zich aan.

Dat het in het Bargerveen maar niet wil vlotten, is opmerkelijk, gezien de gunstige ligging en de nabijheid van grote hoogveenrestanten. Net over de grens zitten meerdere broedparen in de Duitse hoogveenrestanten.

Opnieuw topjaar in het Fochteloërveen met zeven uitgevlogen kuikens

Na een topjaar in 2021 was het in 2022 nog beter. In het Fochteloërveen broedden tien paren en zijn 10-11 kleine kuikens geboren en zeven uitgevlogen. Drie paren brachten twee kuikens groot en bij één paar vloog één kuiken uit. Dit paar bracht voor het eerst in negen jaar tijd een kuiken groot.

De combinatie van een hoog waterpeil, geregeld fikse buien in het voorjaar, een divers voedselaanbod in het kuikenopgroei gebied en vooral de rust en ruimte, leveren een goed resultaat. De betrokkenheid van een aantal bewoners en vrijwilligers speelt daarin ook een rol van betekenis. In het Fochteloërveen worden de kraanvogels nauwkeurig in kaart gebracht. Vervolgens blijft iedereen uit de buurt van de broedparen en wordt het toezicht geïntensiveerd.

Het Fochteloërveen is de hotspot voor kraanvogels. Foto Herman Feenstra

Overijssel en Gelderland scoren goed met elf paren en acht kuikens vliegvlug

In Overijssel en Gelderland ging het om elf broedparen. In Overijssel zaten territoria in de Engbertsdijksvenen (1), Haaksbergerveen (2), Wierdense veld (2) en de Zunasche heide (1). In Gelderland broedden kraanvogels in het Korenburgerveen (4) en op de Veluwe is weer een paar gemeld (1). In het Haaksbergerveen is gebroed, maar zonder succes. In het Wierdense veld zijn in de vroege kuikenfase twee paren met twee kuikens gezien. Drie ervan zijn uitgevlogen. Een ouder liep met één vliegvlug kuiken en waarschijnlijk zijn de andere ouder en kuiken verdwenen. Op de Zunasche heide zat een paar met twee kuikens die zijn uitgevlogen.

In het Korenburgerveen in Gelderland ging het om drie paren met twee kuikens en een paar met één kuiken; uiteindelijk zijn er drie uitgevlogen. In deze provincies spelen hoogveengebieden de hoofdrol, maar blijven de Engbertsdijksvenen en het Haaksbergerveen achter qua broedresultaat. Ook hier zitten net over de grens meerdere (broed)paren (zie ornitho.de).

Op waarneming.nl wordt melding gemaakt van een paar met kuiken op de Hoge Veluwe eind juli, maar het is niet duidelijk waar dit paar met kuiken vandaan komt. Heeft u aanvullende informatie, dan horen wij dat graag!

Wakende ouder met twee halfwas jongen op de Zunasche heide. Foto Gerrit Dommerholt

Foeragerende familie met twee kuikens in het Korenburgerveen. Foto Dick Kuiperij

Broedpaar met kuiken nabij in het Korenburgerveen. Foto Dick Kuiperij

Noord-Brabant en Limburg drie paren en voor het eerst een kuiken uitgevlogen!

In zowel de Groote Peel (1), Mariapeel (1) als de Deurnsche Peel (1) zat een paar. Er is gebroed in de Mariapeel en de Groote Peel. Het paar in de Mariapeel is gezien met twee kleine kuikens, waarvan er één is uitgevlogen. Omdat de natte hoogveen-gebieden deels zijn afgesloten voor publiek zijn ze vaak geschikt als broedgebied. Door verdroging en vermessing groeien de hoogvenen echter in rap tempo dicht met een dichte mat van grassen, bomen, struiken en braamstruweel, waardoor ze als broed- en kuikenopgroei gebied geleidelijk minder geschikt worden.

Ecologie en economie beter op elkaar afstemmen

Het vasthouden van water wordt cruciaal in natte natuurgebieden, maar net zo belangrijk is het terugdringen van de vermessing en het temperen van de klimaatverandering. Door de randzones van kwetsbare natuurgebieden extensief in te richten met rust- en kuikenopgroei gebied ontstaan nieuwe kansen voor kraanvogels en andere planten en dieren. Als de droogte in de afgelopen vijf jaren de trend wordt, dan moeten we in en buiten natuurgebieden aan de bak, en veel beter nadenken over het huidige gebruik van ons grond- en oppervlaktewater.

Een knelpunt van een geheel andere orde, met grote impact op wilde dieren, is de sterk groeiende recreatiedruk in Drenthe en Friesland. Mensen gaan vanwege gestegen kosten dicht bij huis recreëren, waardoor groengebieden steeds meer onder druk komen te staan. De versnippering met paden en het idee dat er voor elk

wat wils moet zijn, gaat ten koste van de rust en de natuurwaarden, en botst met de natuurdoelen van Natura 2000. Om de hoge recreatiedruk in Nederland te temperen, is veel meer natuur nodig en een goede zonering die recht doet aan de bescherming van wilde dieren. Begin met voldoende groen in en om steden en dorpen, zodat mensen dicht bij huis een plekje hebben om te recreëren, te wandelen, te fietsen, de hond uit te laten, et cetera.

Kraanvogelpaar met kuiken, Mariapeel 25 juni 2022. Foto Jan van de Kam

Kraanvogelwachters bedankt!

Tot slot: dank aan alle kraanvogelwachters en andere liefhebbers! Op <https://www.kraanvogels.net/contactpersonen-kraanvogelgebieden/> vindt u een overzicht van de broedgebieden en de contacten ter plekke.

Uitsterving dreigt voor het auerhoen in Engeland met minder dan 500 in het wild levende exemplaren, waarschuwen experts; staat deze bijzondere vogel in het Verenigd Koninkrijk hetzelfde te gebeuren de korhoen in ons land?

Het auerhoen is 's werelds grootste hoendersoort. Mannetjes - met hun leigrijs verenkleed, blauw glanzende kop en felrode oogring - kunnen ongeveer 90 cm lang worden en 14 pond wegen. Vrouwtjes zijn kleiner met bruine- en kastanjerode veren en waaivormige staart.

In het voorjaar verzamelen ze zich bij gemeenschappelijke "leks" waar de mannetjes verkeren vertonen in de hoop een partner aan te trekken.

Iconisch beeld van een auerhoen in de heide in een Caledonisch dennenbos. Foto Getty Images

Het aantal auerhoenders daalt al tientallen jaren en ondanks herhaalde pogingen om de populatie te vergroten, is deze soort nu alleen nog te vinden in de Hooglanden.

Experts van de Game & Wildlife Conservation Trust (GWCT) zeiden dat, toen de onderzoeken in 1991 begonnen, de auerhoen ongeveer 2.200 paar telde, verspreid van Argyll en Perthshire in het zuiden en West Aberdeenshire in het oosten en Ross-shire in het noorden.

In 2017 bleek echter uit een landelijk onderzoek dat de neerwaartse trend zich had

doorgezet tot een nieuw dieptepunt van slechts 1.114 individuele vogels.

Nu zegt de GWCT dat er misschien nog maar 300 tot 400 vogels over zijn, waarvan 90% beperkt is tot één gebied van Strathspey in Inverness-shire.

GWCT heeft een nieuw beleid en praktische actie geëist om de beroemde 'slechtghumeurde vogel' te redden, wiens Gaelic naam zich vertaalt als het "Horse of the Woods".

's Werelds grootste ruigpoothoendersoort werd in 1837 opnieuw in Schotland geïntroduceerd uit Zweedse voorraad nadat het in de vorige eeuw was uitgestorven.

Na een veelbelovende start staat het nu op de "rode lijst" van soorten met de grootste zorg voor instandhouding. De GWCT zegt dat de vogel nu "in fragmenten leeft" van het ooit wijdverbreide Caledonian Forest, waar hij in "ernstige problemen" verkeert. De scherpe daling is grotendeels te wijten aan het feit dat er minder kuikens uitkomen en een verminderde overlevingskans van degenen die wel uit hun schelp breken. In augustus voltooide de GWCT zijn 33e achtereenvolgende jaar van onderzoek naar auerhoenbroedsels en ontdekte "een aanhoudende daling van het broedsucces in de loop van de tijd".

Onderzoek van GWCT heeft aangetoond dat auerhoenders zich beter voortplanten in jaren waarin juni droog en warm is, en in bossen waar minder roofdieren zoals zwarte kraai en boomkruiper zijn. Ondanks het goede weer van dit jaar, vond het onderzoek slechts 0,4 kuikens uitgevlogen per vrouwtje, minder dan de 0,6 kuikens die nodig zijn om het aantal op peil te houden.

Ondanks goedbedoelde instandhoudingsprogramma's om de habitat van de auerhoen te verbeteren, lijkt uitsterven "waarschijnlijk binnen de komende 30 tot 50 jaar", zei het GWCT. Eerder dit jaar beoordeelden wetenschappelijke adviseurs van 'NatureScot' de oorzaken van achteruitgang en drongen aan op vier onmiddellijke beheeracties.

Ze adviseerden om vossen en kraaien te doden en de wettelijk beschermde boomkruiper uit de auerhoenbossen te verplaatsen. Dr. David Baines, hoofd van hooglandonderzoek bij GWCT, zei: "Het einde is nabij voor het auerhoen tenzij we de overleving van lage kuikens snel omdraaien. Boomkruiters zijn de afgelopen decennia toegenomen en het is bekend dat ze auerhoen-eieren en kuikens consumeren. Hun vergunde verwijdering uit belangrijke auerhoenbolwerken is dringend vereist om het uitsterven van soorten te helpen voorkomen."

Will Anderson, chief executive van Seafield en Strathspey Estates die de enquête van dit jaar organiseerde, voegde toe: "We beheren en breiden onze bossen al meer dan 30 jaar uit ten behoeve van auerhoenders en het lijkt erop dat noch de omvang van het leefgebied, noch de kwaliteit hun aantal beperkt. We zijn bezorgd dat we in een jaar waarin het weer waarschijnlijk niet een beperkende factor is, zulke slechte broedaantallen hebben.

Dit artikel van Stephen Wilkie werd voor het eerst gepubliceerd door The Scotsman op 7 september 2022.

In het jaar 2001 ging ik naar het Fochteloërveen. In dit veengebied was een paar kraanvogels met twee jongen te zien. Gewapend met verrekijker en telescoop beklom ik uitkijktoren "De Zeven". Na wat speurwerk zag ik door de telescoop een kraanvogelpaar met twee jonge vogels. De gemaakte rit van Holten naar Appelscha was niet voor niets geweest. Op 21 juli van dit jaar zag ik op een afstand van +- 20 meter een kraanvogelpaar met twee jonge jongen op de Zunasche Heide foerageren. Mooi zoals dit gebied zich heeft ontwikkeld. Tussen de Zunasche Heide en de Hexeler Heide liggen korenvelden waarvan veel vogels profijt hebben. Op 15 september zag ik hier nog een blauwe kiekendief. Het kraanvogelpaar met jongen was al vertrokken en dat duidt er op dat het broedseizoen voorbij is en dat er een balans kan worden opgemaakt.

Blauwe kiekendief. Foto Shutterstock

Op het heideterrein welke ik op broedvogels inventariseerde, had ik twee territoria van het korhoen, 1 meer dan vorige jaren en acht territoria van de boomleeuwerik en dat is een toename, want gemiddeld broeden hier vier tot vijf paar. Van de veldleeuwerik had ik één territorium minder, zodat er maar één territorium overbleef. En dan te bedenken dat ik hier in 2016 nog tien territoria vaststelde. Jammer van dit kwieke vogeltje met zijn prachtige zang. De boompieper deed het dit jaar wel goed met achttien territoria. Verleden jaar telde ik er twaalf en in 2016 vijftientig territoria, dus is weer vooruitgang. De in mijn ogen mooiste heidevogel, de roodborsttaupit, deed het met zes territoria weer beter dan vorige jaar met twee territoria. Dit was in 2016 echter zeventien en ook deze soort zit dus nog niet op het oude niveau. Van de grasmus telde ik drie territoria, verleden jaar was dat zeven. In 2019 vijftien en in 2016 acht. De grauwe klauwier was het hele broedseizoen aanwezig en zag ik op 6 augustus voor het laatst in zijn territorium. De nachtzwaluw tel ik hier niet, maar ik twijfel er niet aan dat deze soort het dit jaar ook goed deed. In het gebied dat ik wel op nachtzwaluw tel, waren er veertien territoria: één paar meer dan verleden jaar en zelfs het hoogste aantal ooit. Zo is het per jaar anders met de verschillende soorten. Het gevaar is dat heidesoorten heel geruisloos verdwijnen en daarom is de jaarlijkse inventarisatie belangrijk.

Raaf. Foto Shutterstock

Op 29 augustus loop ik nog een plantenronde door de heide. Het is droog en de beuken in de beukenlaan laten massaal het blad vallen. Grote stukken heide zijn verdroogd of aangetast door het heidehaantje. Het grasklokje bloeit nog volop in de verdorde berm en het geel walstro bloeit nog een beetje. Deze plant bloeide hier in juni uitbundig. Een raaf vliegt krassend over de heide. Op een paar plekken hoor ik een grote bonte specht kloppen tegen een grove den. Houtduiven koeren. Het is bewolkt en het wordt donker in de lucht en ik hoop dat ik drijfnat thuis kom, maar helaas: het blijft droog.

Henk Roelofs

Uit het veld

In "De Levende Natuur" mei 2022 staat een interessant artikel genaamd "Lijden roodborsttapuit en tapuit op de Veluwe onder insectenafname?" Het artikel begint met "Op de Nederlandse heidevelden zijn korhoen, duinpieper en klapster al decennia (vrijwel) uitgestorven als broedvogels, zonder dat we goed weten waarom. Algemeen wordt aangenomen dat vergrassing en de afgenomen konijnenpopulatie aan de wieg hebben gestaan van de achteruitgang van de Nederlandse tapuiten. Ondanks de beheermaatregelen nemen de tapuiten niet toe." Een onderzoek naar habitat en insectenabundantie maakte een begin met de ontrafeling van knelpunten voor tapuiten in Gelderland. Dit onderzoek concludeert dat de tapuit als broedvogel

in Gelderland is uitgestorven, hoewel de onderzochte terreinen wel geschikt leken wat betreft vegetatiestructuur en nestgelegenheid.

Als reden voor het verdwijnen werd de afname van insecten gesuggereerd, zoals die voor heidevelden aannemelijk is gemaakt en voor andere ecosystemen is gerapporteerd. Door de voortdurende verzuring van de slecht gebufferde bodems zijn mineralen op de Veluwe voor een belangrijk deel uitgespoeld. Hierdoor nemen de herbivore insecten af. In het kalkrijke vogelduin bij Castricum broeden zowel tapuit als roodborsttapuiten. In deze kalkrijke duinen is de uitspoeling van mineralen zeer gering. Doordat er op de Veluwe geen tapuiten meer voorkomen als broedvogel is er onderzoek gedaan naar de kleinere en lichtere roodborsttapuit. Uit dit onderzoek bleek dat jonge vogels van dezelfde leeftijd op de Veluwe lichter in gewicht waren. Ook de voedselkeuze verschilde. In het vogelduin werden er belangrijk meer rupsen en sprinkhanen gevoerd, terwijl op de Veluwe meer spinnen werden gevoerd. Wel vlogen alle jongen zowel op de Veluwe als in het vogelduin uit. Maar jongen met een lichter gewicht hebben minder overlevingskansen.

Tapuit. Foto Shutterstock

Hoe kon dit onderzoek worden vertaald naar de tapuit? De grotere tapuit heeft meer voedsel nodig. De tapuit heeft over het algemeen één nest per seizoen, terwijl de roodborsttapuit meerdere nesten kan hebben. In de loop van de zomer verschijnen pas de sprinkhanen en zo is voor een later legsel meer voedsel beschikbaar. Dit mist de tapuit op de Veluwe. Het onderzoek is uitgevoerd in de jaren 2020 en 2021. Aan het eind van het artikel wordt de vraag gesteld: zouden de twee roodborsttapuiten op de Veluwe met een gebroken pootje toch lijden aan kalkgebrek? Uit dit onderzoek blijkt dat de Veluwe helaas (nog niet?) geschikt is voor de tapuit als broedvogel. En dat geldt helaas ook voor de Sallandse Heuvelrug.

Zou het strooien van steenmeel de oplossing zijn?

Henk Roelofs

Jaar van de merel

Op de eerder genoemde Landelijke Sovondag wordt uiteraard ook stil gestaan bij de eerste (tussen) resultaten van het Jaar van de Merel.

Maar er zijn alvast wel wat nieuwtjes te melden. Zo lijkt het [Usutuvirus weer in opkomst](#) te zijn, Hopelijk valt het deze keer mee. Een ander onderdeel van het Jaar van de Merel is de 'merel -en-bessen-telling', met wat [leuke \(tussen\) uitkomsten](#).

Merel. Foto Shutterstock

Natuurlijk lopen dit jaar meer onderzoeken, daarmee wachten we tot de Landelijke Dag om daarover iets te melden.

En dan is er nog dit leuke berichtje: [Vangen zangvogels ook vis? | Sovon](#).

Mystery bird

Welke vogelsoort werd afgebeeld in de vorige Caprimulgus?

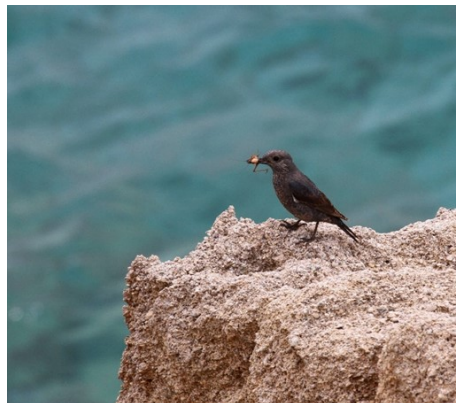

Foto Roel Janssen

Het was de **blauwe rotslijster** (*Monticola solitarius*) Eng.: Blue Rock Thrush

Er waren 2 goede inzenders namelijk Jan Bosscher en Martin Kloosterman. Beiden dachten dat dat dit het vrouwtje was maar dat is niet het geval; het is het mannetje. In de vogelgids staat daarover vermeld: 'Blauwe kleur moeilijk te zien van afstand, lijkt meestal geheel donker'.

Deze foto is genomen op het Griekse eiland Karpathos in mei van dit jaar. Het mannetje voerde de jongen in het nest dat zich in een rotsspleet bevond en hield mij scherp in de gaten.

Het is een middelgrote, slanke, lijsterachtige vogel met een lange snavel. Het mannetje is dof donkerblauw, met donkere vleugels. Het vrouwtje is bruin met een gebandeerde borst en een eveneens bruine staart. Deze soort leeft van insecten en bessen.

Verspreiding en leefgebied

De vogel broedt in rotsig terrein dus meestal in berggebieden maar plaatselijk, bijvoorbeeld in Spanje, ook in laagland bij steengroeves, in ruïnes, kerken en andere gebouwen.

De blauwe rotslijster heeft een uitgestrekt verspreidingsgebied. Zo zijn er populaties in Zuid-Europa en Noordwest-Afrika, verder in West- en Midden-Azië tot in Noord-China en in het noorden van Zuidoost-Azië. De vogels uit Europa, Noord-Afrika en Zuidoost-Azië zijn meestal standvogel (of ze trekken naar naburig laagland). Populaties uit Azië zijn trekvogels die overwinteren in Afrika ten zuiden van de Sahara, India en Zuidoost-Azië. Nominaat broedt in zuidelijk Europa en Noord-Afrika oost tot in de Kaukasus en Turkije. Dit taxon is overwegend standvogel en vertoont beperkt trek- en zwervgedrag. Het is dan ook niet verrassend dat het aantal gevallen in Noordwest-Europa beperkt is (minder dan 10), met tot 2016 slechts een enkel geval in Nederland.

Verspreidingskaart blauwe rotslijster

Blauw: overwinteringsgebied **DonkerGroen:** jaarrond **Lichtgroen:** broedgebied

De soort telt vijf ondersoorten:

M. s. solitarius: van noordwestelijk Afrika, zuidwestelijk en het zuidelijke deel van Centraal-Europa, noordelijk Turkije tot Georgië en Azerbeidzjan.

M. s. longirostris: van Griekenland en westelijk en zuidelijk Turkije via het Midden-Oosten tot de noordwestelijke Himalaya.

M. s. pandoo: van de centrale Himalaya tot oostelijk China en noordwestelijk Vietnam.

M. s. philippensis: van oostelijk Mongolië tot Sachalin zuidelijk tot Japan, de uiterst noordelijke Filipijnen en noordoostelijk China.

M. s. madoci: Malakka en noordelijk Sumatra.

Wie raadt deze vogelsoort?

Oplossingen vóór 15 december 2022 inzenden naar Roel Janssen:
r.j.janssen@online.nl

Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Bankrekening: NL62ABNA0591160706
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden Overijssel
te Nijverdal

Secretariaat: Beatrixstraat 2
7442 SC Nijverdal

Telefoon: 06-42733996

E-mail:
info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Website:
www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

De werkgroep heeft een regionaal karakter en rekent globaal het gebied van de (voormalige) gemeenten Hellendoorn, Raalte, Rijssen-Holten, (Markelo en Goo) als haar werkgebied.

Het bestuur van de VMO bestaat uit::

Gerrit Dommerholt	voorzitter	06 11 53 94 30
Ronny Hullegie	secretaris	06 42 73 39 96
vacature	penningmeester	
Roel Janssen	bestuurslid	06 15 42 84 67
Erik Busser	bestuurslid	06 34 86 20 16

Lidmaatschap 20,- euro per jaar.

De vereniging kent ook donateurs, die de vereniging financieel ondersteunen. Donateurs krijgen een abonnement op Caprimulgus.

Meer weten over de Vogelwerkgroep Midden Overijssel of lid of donateur worden, neem dan contact op met een van de bestuursleden of verzend een e-mail.

Volg de VMO ook op Facebook en Twitter:

[Facebook](#)

[Twitter](#)

